

# Wymagania edukacyjne. Klasa 7

| Nr    | Temat                                         | Wymagania                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                |
|-------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                               | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                     | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                          | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                        | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                  |
|       |                                               | Uczeń                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                |
| I. 1. | Położenie geograficzne Polski                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje położenie Polski na mapie</li> <li>nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne w Polsce</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie Polski na tle Europy</li> <li>wskazuje na mapie kilkanaście krain geograficznych w Polsce</li> </ul>                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>odczytuje współrzędne geograficzne dowolnych miejsc w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>nazywa i wskazuje na mapie wody wewnętrzne Polski</li> <li>oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski</li> </ul>                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski</li> <li>porównuje rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski i Europy oraz ich konsekwencje</li> </ul> |
| I. 2. | Czynniki kształtujące klimat Polski           | <ul style="list-style-type: none"> <li>nazywa strefę oświetlenia Ziemi, w której leży Polska</li> <li>podaje przykłady czynników klimatu i ich wpływów</li> <li>wyjaśnia wpływ wybranego czynnika na klimat</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na klimat Polski</li> </ul>                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia wpływ Morza Bałtyckiego i układu form terenu na klimat</li> <li>podaje przyczyny występowania w Polsce klimatu przejściowego między morskim a kontynentalnym</li> </ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>nazywa masy powietrza kształtujące pogodę i klimat w Polsce</li> <li>określa wpływ ośrodków barycznych i mas powietrza na pogodę i klimat w Polsce</li> </ul>                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje i ocenia rolę poszczególnych czynników w kształtowaniu klimatu Polski</li> </ul>                                                                              |
| I. 3. | Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce | <ul style="list-style-type: none"> <li>odróżnia klimat od pogody</li> <li>na podstawie map odczytuje wartości temperatury i opadów w różnych regionach Polski</li> </ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie map porównuje warunki klimatyczne w różnych regionach Polski</li> <li>podaje pełną nazwę strefy klimatycznej i typ klimatu panującego w Polsce</li> <li>odczytuje wartości z klimatogramów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje niektóre cechy klimatu Polski</li> <li>wyjaśnia pojęcie okresu wegetacyjnego</li> <li>wyjaśnia powstawanie opadów orograficznych i ciśnienia opadowego</li> <li>podaje nazwy sześciu termicznych pór roku</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie map opisuje zróżnicowanie przestrzenne temperatury, opadów i długości okresu wegetacyjnego w Polsce</li> <li>wymienia i wyjaśnia cechy klimatu Polski</li> <li>porównuje warunki klimatyczne różnych miejsc na podstawie klimatogramów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje związek pomiędzy czynnikami klimatu i warunkami klimatu Polski</li> <li>prognozuje potencjalne skutki zmian klimatycznych w Polsce</li> </ul>                  |

| Nr    | Temat                                                   | Wymagania                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                                         | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                  | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                              | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                       | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                           | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                                         |
|       |                                                         | Uczeń                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| I. 4. | <b>Wpływ zmienności pogody na działalność człowieka</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia składniki pogody</li> <li>na podstawie własnych doświadczeń opisuje zagrożenia wynikające z zjawisk atmosferycznych</li> </ul>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przyczynę zmienności i pogody w Polsce</li> <li>opisuje właściwe zachowanie podczas występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje stany pogodowe wynikające z napływu różnych mas powietrza</li> <li>omawia wpływ pogody na działanie rolnictwa, transportu i turystyki</li> </ul>                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie danych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach</li> <li>wykazuje związek pomiędzy zmianami klimatu a występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>uwzględnia różne punkty widzenia w ocenie wpływu danych warunków pogodowych na działalność człowieka</li> </ul>                                                                                                                |
| I. 5. | <b>Góry w Polsce i w Europie</b>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie Karpaty i Sudety</li> <li>wyjaśnia, czym jest orogeneza i jak orogeneza przyczyniła się do powstania gór w Polsce</li> </ul>                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje nazwy orogenezy</li> <li>wyjaśnia pojęcie erozji</li> <li>wskazuje na mapie przynajmniej pięć łańcuchów górskich w Europie należących do Alp i Pirenejów</li> </ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>odróżnia zewnętrzną i wewnętrzną procesy rzeźbotwórcze</li> <li>podaje przykłady zewnętrznych i wewnętrznych procesów rzeźbotwórczych</li> </ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i rzeźbionych</li> <li>podaje dowody na to, że orogeneza alpejska nie została jeszcze zakończona</li> </ul>                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje różnicę pomiędzy górotworem Sudetów a górami</li> <li>na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek tektonicznych Europy</li> </ul>                                                                     |
| I. 6. | <b>Wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski i Europy</b>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, jak powstaje lodowiec</li> <li>wskazuje obszary występowania krajobrazu polodowcowego w Polsce</li> <li>wymienia kilka cech krajobrazu młodoglacjalnego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje na ilustracji i na mapie typowe jeziora rynnowe i morenowe</li> <li>podaje cechy jezior morenowych i rynnowych</li> <li>w przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach polskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje przebieg procesów erozji i akumulacji lodowcowej</li> <li>wyjaśnia proces powstawania form polodowcowych (moreny czołowej, sandru i pradoliny) oraz utworów polodowcowych (gliny i głazów narzutowych)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia</li> <li>odróżnia krajobraz młodo i staroglacjalny</li> <li>podaje przyczyny zaniku form polodowcowych na wyżynach</li> </ul>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje związek pomiędzy przebiegiem granicy zlodowaceń a obszarami występowania krajobrazów staro i młodoglacjalnych</li> <li>wyjaśnia układ przestrzenny form polodowcowych: moren czołowych, sandru i pradolina</li> </ul> |

| Nr                           | Temat                                       | Wymagania                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              |                                             | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                   | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                   | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                                              | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                               | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                        |
|                              |                                             | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                      |
| I. 7.                        | <b>Surowce mineralne Polski</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje kilka przykładów surowców mineralnych występujących w Polsce</li> <li>podaje przykłady zastosowania wybranych surowców metalicznych, skalnych, chemicznych i energetycznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>klasyfikuje surowce mineralne występujące w Polsce do czterech podstawowych grup: skalne, chemiczne, energetyczne i metaliczne</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje obszary występowania i eksploatacji wybranych surowców mineralnych w Polsce</li> <li>wyjaśnia różnicę między kopalinami a surowcami mineralnymi</li> </ul>                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady surowców, których produkcja zapewnia Polsce samowystarczalność</li> <li>ocenia wpływ dostępności i wykorzystania wybranych surowców mineralnych na życie ludzi i gospodarkę</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje powstawanie wybranych surowców mineralnych</li> <li>ocenia konsekwencje uzależnienia Polski od importu surowców energetycznych</li> </ul>                             |
| <b>Podsumowanie działu I</b> |                                             |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                      |
| II. 1.                       | <b>Rzeki w Polsce i Europie</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko</li> <li>wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje nazwy wybranych dopływów tych rzek</li> </ul>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje wybrane walory przyrodnicze Wisły i Odry</li> <li>uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy</li> </ul>                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>określa znaczenie gospodarcze Odry</li> <li>proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje reżim rzek w Polsce</li> <li>wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek</li> </ul>                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia sposoby gospodarczego wykorzystania Wisły i Odry</li> <li>na mapie Polski wskazuje i nazywa kilkanaście rzek</li> </ul>                                                |
| II. 2.                       | <b>Powódzie i ochrona przeciwpowodziowa</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym jest powódź</li> <li>podaje przykłady przyczyn występowania powodzi</li> <li>wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowej</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>odróżnia powódź od wezbrania</li> <li>na podstawie map, danych liczbowych i innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej</li> <li>wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym</li> <li>określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi</li> <li>przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej</li> <li>określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze</li> <li>proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze</li> </ul> |

| Nr     | Temat                  | Wymagania                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|        |                        | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                          | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                      | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                 | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                      | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                             |
|        |                        | Uczeń                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                           |
| II. 3. | <b>Morze Bałtyckie</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje Morze Bałtyckie na mapie</li> <li>wymienia podstawowe cechy Morza Bałtyckiego</li> <li>nazywa państwa leżące nad Bałtykiem</li> </ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady organizmów słodko i słonowodnych zamieszkujących Morze Bałtyckie</li> <li>porównuje Morze Bałtyckie z innymi morzami</li> </ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia Morza Bałtyckiego</li> <li>prezentuje przykłady wpływu działalności człowieka na Morze Bałtyckie</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia Morza Bałtyckiego</li> <li>wskazuje na mapie i nazywa: Cieśniny Duńskie, Kattegat, Bałtyk Właściwy</li> <li>ocenia różne metody ochrony Morza Bałtyckiego i jego zasobów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>nazywa i wskazuje na mapie Głębię Landsort</li> <li>wyjaśnia genezę niskich i wysokich wybrzeży Bałtyku</li> <li>opisuje genezę Bałtyku, w tym epizody, kiedy Bałtyk był jeziorem</li> </ul>       |
| II. 4. | <b>Gleby w Polsce</b>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia czynniki glebotwórcze</li> <li>podaje przykłady typów genetycznych gleb występujących w Polsce</li> </ul>                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje etapy powstawania gleby</li> <li>wyjaśnia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby</li> <li>wskazuje typy genetyczne gleb, które są najbardziej rozpowszechnione w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia wpływ rodzaju skały macierzystej na typ gleby (czarnoziemy, gleby brunatne, gleby bielcowe, rędziny)</li> <li>wykazuje związek pomiędzy stosunkami wodnymi a typem gleby (mady)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie (wybrane) obszary występowania gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad</li> <li>ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb</li> </ul>                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje typ gleby na podstawie profilu glebowego (dotyczy gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad)</li> <li>nazywa główne poziomy na profilu glebowym</li> </ul> |
| II. 5. | <b>Lasy w Polsce</b>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje własnymi słowami różne funkcje lasu</li> <li>podaje przykłady gospodarczego wykorzystania lasu</li> <li>podaje przykłady społecznych i ekologicznych funkcji lasu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>rozdziela rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie)</li> </ul>                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia rolę lasu w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu stosunków wodnych</li> </ul>                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje skład gatunkowy lasów w Polsce</li> <li>podaje przyczyny degradacji lasów</li> </ul>                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>proponuje sposoby zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi</li> <li>charakteryzuje zbiorowiska leśne (typy lasu), takie jak: grąd, bór, ols, łęg</li> </ul>                                  |

| Nr                            | Temat                                                 | Wymagania                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                                                       | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                 | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                               | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                                           | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                              |
|                               |                                                       | Uczeń                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                            |
| II. 6.                        | <b>Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie wybrane parki narodowe w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie większość parków narodowych w Polsce</li> <li>opisuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych</li> </ul>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>w oparciu o przykłady opisuje różnorodność parków narodowych w Polsce</li> <li>podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady obiektów przyrodniczych w Polsce, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO</li> </ul>                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce</li> <li>klasyfikuje parki narodowe zgodnie z przyjętymi kryteriami</li> </ul>                                                                  |
| <b>Podsumowanie działu II</b> |                                                       |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                            |
| III. 1.                       | <b>Podział administracyjny i sąsiedzi Polski</b>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka</li> <li>nazywa i wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami</li> <li>wskazuje na mapie przebieg granic Polski z poszczególnymi sąsiadami</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny</li> <li>wskazuje na mapie i nazywa większość województw wraz z ich stolicami</li> </ul>                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje nazwy wszystkich województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie</li> <li>porównuje zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego na różnych szczeblach</li> </ul>                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przestanki stojące za przyjętym w Polsce podziałem administracyjnym</li> </ul>                                                                                                             |
| III. 2.                       | <b>Rozmieszczenie ludności w Polsce</b>               | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce</li> <li>wyjaśnia, czym jest gęstość zaludnienia</li> <li>na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>rozróżnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia ludności w Polsce</li> <li>wskazuje regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>określa wpływ wysokości nad poziomem morza, układu sieci rzecznej, występowania surowców mineralnych, rozwoju miast i przemysłu na rozmieszczenie ludności w Polsce</li> <li>podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce</li> <li>porównuje średnią gęstość zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich</li> <li>na podstawie mapy porównuje rozmieszczenie ludności w Polsce i wybranym kraju europejskim</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia znaczenie poszczególnych czynników rozmieszczenia ludności w różnych regionach Polski</li> <li>porównuje trendy zmian gęstości zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich</li> </ul> |

| Nr      | Temat                                            | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                                  | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                   | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                              | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                            | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                                              |
|         |                                                  | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| III. 3. | <b>Zmiany liczby ludności</b>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia znaczenie pojęć: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty</li> <li>▶ podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynników a urodzeń i zgonów</li> </ul>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ określa przyczyny spadającej dzietności w Polsce i Europie</li> <li>▶ na podstawie mapy opisuje przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ charakteryzuje zmiany liczby ludności w Polsce</li> <li>▶ oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej</li> </ul>                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia zależność pomiędzy starzeniem się ludności a wzrostem współczynnika zgonów</li> <li>▶ opisuje skutki starzenia się ludności Polski</li> </ul>                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności w Polsce, biorąc pod uwagę czynniki społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne</li> <li>▶ opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach</li> </ul> |
| III. 4. | <b>Struktura płci i wieku ludności</b>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ odczytuje wartości z piramidy demograficznej</li> <li>▶ na podstawie danych opisuje zmiany współczynnika urodzeń i zgonów oraz przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ opisuje kształt z piramidy demograficznej</li> <li>▶ na podstawie piramidy demograficznej opisuje strukturę ludności w Polsce</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ interpretuje kształt piramidy demograficznej</li> <li>▶ wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny</li> <li>▶ wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności Polski w różnych grupach wiekowych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ porównuje struktury wieku różnych państw na podstawie piramid demograficznych</li> <li>▶ podaje przyczyny występowania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych</li> </ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ identyfikuje związki pomiędzy przeszłymi trendami demograficznymi a kształtem piramidy demograficznej</li> <li>▶ ocenia wyzwania demograficzne stojące przed Polską i Europą, będące skutkiem starzenia się ludności</li> </ul>   |
| III. 5. | <b>Przyczyny i skutki migracji zagranicznych</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia, czym jest migracja</li> <li>▶ podaje przyczyny migracji zagranicznych</li> <li>▶ odczytuje z mapy nazwy krajów zamieszkałych przez skupiska polskiej diaspory</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych</li> <li>▶ odróżnia imigrację od emigracji</li> </ul>                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych przyczyn migracji</li> <li>▶ na podstawie danych opisuje wielkość współczesnych migracji z i do Polski</li> </ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ opisuje rozmieszczenie polskiej diaspory na świecie</li> <li>▶ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i Europie</li> <li>▶ podaje rzeczowe argumenty w dyskusji na temat skutków migracji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ ocenia pozytywne i negatywne skutki emigracji z Polski i powstania polskiej diaspory na świecie</li> <li>▶ przyjmuje różne punkty widzenia w ocenie skutków migracji do Polski i emigracji z Polski</li> </ul>                    |

| Nr                             | Temat                                      | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                            | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                         | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                                    | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                                                     | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                    | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                      |
|                                |                                            | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                    |
| III. 6.                        | <b>Kulturowe zróżnicowanie mieszkańców</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy struktury narodowościowej ludności w Polsce</li> <li>podaje przykłady mniejszości narodowych mieszkających w Polsce</li> <li>opisuje strukturę wyznaniową ludności Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>dokonuje krótkiej charakterystyki wybranych religii wyznawanych w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia różnicę pomiędzy narodowością i obywatelstwem</li> <li>opisuje zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej</li> </ul>                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce</li> </ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>prezentuje aktualnie zachodzące zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski</li> <li>wyjaśnia różnicę pomiędzy mniejszością narodową i etniczną</li> </ul>                               |
| <b>Podsumowanie działu III</b> |                                            |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                    |
| IV. 1.                         | <b>Struktura zatrudnienia ludności</b>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje nazwy trzech głównych sektorów gospodarki</li> <li>na podstawie danych porównuje strukturę wykształcenia Polski i innych krajów</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>układa sektory gospodarki Polski w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia</li> <li>wykazuje się świadomością związku występującego pomiędzy poziomem wykształcenia a możliwością znalezienia pracy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia strukturę zatrudnienia ludności w poszczególnych sektorach gospodarki w Polsce</li> <li>wyjaśnia przyczyny zmian struktury wykształcenia ludności w Polsce</li> <li>wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce</li> <li>na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski i innych krajów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia potencjał rozwojowy Polski przez pryzmat zmian w strukturze wykształcenia ludności</li> <li>prognozuje przyszłe zmiany struktury wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce i Europie</li> </ul> |



| Nr     | Temat                                                                     | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|        |                                                                           | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                       | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                           | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                    | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                      | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                               |
|        |                                                                           | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                             |
| IV. 2. | <b>Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym jest bezrobocie</li> </ul>                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce</li> </ul>                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybranych miastach zachodzące po transformacji gospodarczej</li> <li>określa warunki uznania danej osoby za bezrobotną</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce</li> <li>na podstawie materiałów określa wpływ pandemii Covid 19 na rynek pracy w Polsce i Europie</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>uwzględniając przemiany demograficzne zachodzące w Polsce, prognozuje przyszłe zmiany w poziomie bezrobocia</li> </ul>                                                                                               |
| IV. 3. | <b>Urbanizacja w Polsce i Europie</b>                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja</li> <li>na podstawie mapy opisuje różnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce</li> <li>na podstawie wykresu porównuje liczbę mieszkańców największych miast w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykładowe aspekty urbanizacji</li> <li>na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach</li> <li>na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie miast w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>rozdziela poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, społeczny, przestrzenny, ekonomiczny</li> </ul>                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje związki pomiędzy różnymi aspektami urbanizacji</li> <li>rozdziela aglomerację monocentryczną i konurbację</li> <li>podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach</li> <li>podaje warunki, jakie musi spełniać wieś w Polsce, aby wystąpić o nadanie statusu miasta</li> </ul> |
| IV. 4. | <b>Czynniki rozwoju miast w Polsce</b>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady cech miast decydujących o ich rozwoju</li> <li>podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze</li> </ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>przyporządkowuje główne czynniki rozwoju do największych miast w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia wpływ niektórych funkcji miast w Polsce na ich rozwój</li> </ul>                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce</li> <li>porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast</li> </ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>na przykładach określa zmiany funkcji miast w Polsce</li> <li>określa współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce</li> </ul>                                                                                         |



| Nr                     | Temat                                                  | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        |                                                        | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                             | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                                       | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                         |
|                        |                                                        | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                       |
| IV. 5.                 | <b>Zmiany w strefach podmiejskich – suburbanizacja</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje cechy środowiska geograficznego i opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej</li> <li>▶ wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej</li> <li>▶ wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem</li> <li>▶ wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach stref podmiejskich</li> <li>▶ opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich</li> <li>▶ podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast</li> <li>▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich</li> </ul>                 |
| IV. 6.                 | <b>Wpływ migracji na strukturę demograficzną</b>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia pojęcie migracji ze wsi do miast</li> <li>▶ podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast</li> <li>▶ odczytuje dane z piramidy demograficznej</li> <li>▶ wyjaśnia pojęcie salda migracji w odniesieniu do wybranej wsi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w gminach lub powiatach w Polsce</li> <li>▶ na podstawie piramidy demograficznej charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej</li> </ul>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast</li> <li>▶ wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi</li> </ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ udowadnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin</li> <li>▶ wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi</li> </ul>                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich</li> <li>▶ proponuje sposób zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi</li> </ul> |
| Podsumowanie działu IV |                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                       |

| Nr    | Temat                                         | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                               | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ocenadobra                                                                                                                                                                                                            | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                         |
|       |                                               | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                       |
| V. 1. | <b>Czynniki rozwoju rolnictwa</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa</li> <li>▶ na podstawie wykresu opisuje strukturę gleb w Polsce ze względu na ich przydatność dla rolnictwa</li> <li>▶ wskazuje elementy kształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce</li> <li>▶ na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach</li> <li>▶ wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstwa na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej</li> <li>▶ ocenia warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ ocenia warunki pozaprzyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce</li> <li>▶ porównuje zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach</li> <li>▶ wyjaśnia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ dokonuje całościowej oceny warunków dla rozwoju rolnictwa w poszczególnych regionach Polski</li> <li>▶ podaje nazwy regionów w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa</li> </ul> |
| V. 2. | <b>Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady roślin uprawianych w Polsce</li> <li>▶ podaje przykłady zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce</li> <li>▶ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na kierunki produkcji rolnej</li> </ul>                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce</li> <li>▶ podaje przykłady wykorzystania głównych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw, chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce</li> <li>▶ rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej</li> </ul>                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce</li> <li>▶ określa wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce</li> </ul>                                          |

| Nr                    | Temat                                           | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       |                                                 | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                              | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                    | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                               | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                       |
|                       |                                                 | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                     |
| V. 3.                 | <b>Warunki rozwoju gospodarki energetycznej</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce</li> <li>wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych</li> </ul>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki</li> <li>dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce</li> <li>wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim</li> <li>wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>samodzielnie wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie</li> <li>dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie</li> </ul> |
| V. 4.                 | <b>Przemiany przemysłu w Polsce</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce</li> <li>wyjaśnia, czym jest przemysł</li> <li>na podstawie danych lub wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy</li> <li>podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w ostatnich 30 latach</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed rokiem 1989 oraz obecnie</li> <li>określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce</li> <li>dyskutuje na temat skutków przemian przemysłu w Polsce, podając rzeczowe argumenty</li> </ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego Polski</li> <li>prognozuje przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce</li> </ul>                            |
| V. 5.                 | <b>Przemysł zaawansowanych technologii</b>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii</li> <li>podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii, które są wykorzystywane w codziennym życiu</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii</li> <li>określa pozycję, jaką produkty przemysłu zaawansowanych technologii zajmują w Polskim eksporcie</li> </ul>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich</li> <li>na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach</li> </ul>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii</li> <li>na wybranych przykładach opisuje zmiany produkcji towarów zaawansowanych technologii w Polsce</li> </ul>                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii</li> <li>podaje przykłady dziedzin naukowych powiązanych z przemysłem zaawansowanych technologii</li> </ul>                                   |
| Podsumowanie działu V |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                     |

| Nr     | Temat                                                           | Wymagania                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|        |                                                                 | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                           | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                 | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                                                 | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                  | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                     |
|        |                                                                 | Uczeń                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                   |
| VI. 1. | <b>Rola usług w gospodarce Polski</b>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego</li> <li>wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu</li> </ul>                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych</li> <li>wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw</li> </ul>                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu</li> <li>ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w sektorze usługowym</li> </ul>                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski</li> <li>wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców</li> </ul>                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki</li> <li>ocenia rolę usług należących do czwartego sektora gospodarki dla rozwoju gospodarczego Polski</li> </ul>                        |
| VI. 3. | <b>Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych</li> </ul>                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne</li> <li>na podstawie map określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych</li> <li>wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych</li> <li>na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych</li> </ul>                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną</li> </ul> |
| VI. 5. | <b>Walory turystyczne Polski</b>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje kilkadziesiąt przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski</li> <li>rozpoznaje na fotografiach wybrane walory (atrakcje) turystyczne Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, czym jest walor turystyczny</li> <li>podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej</li> </ul>                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski</li> <li>korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych</li> </ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>proponuje trasę wycieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce</li> <li>prezentuje wybrane walory turystyczne Polski, zwracając uwagę na konieczność ich ochrony</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO</li> <li>charakteryzuje wybrane obiekty umieszczone na liście UNESCO</li> </ul>                 |

| Nr                            | Temat                                                | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                                                      | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                 | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                                                        | ocenadobra                                                                                                                                                                                                                                         | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                                                                | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                     |
|                               |                                                      | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                   |
| VI. 6.                        | <b>Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce</b>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady walorów turystycznych Półwyspu Bałtyckiego i Małopolski</li> <li>▶ opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce</li> <li>▶ na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Półwyspu Bałtyckiego</li> <li>▶ na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie mapy tematycznej opisuje zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach</li> <li>▶ porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Półwyspu Bałtyckiego</li> <li>▶ określa wpływ walorów przyrodniczych Półwyspu Bałtyckiego oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski</li> <li>▶ projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie</li> </ul> |
| <b>Podsumowanie działu VI</b> |                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                   |
| VII. 1.                       | <b>Własny region – środowisko przyrodnicze</b>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski</li> <li>▶ na podstawie mapy opisuje położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka</li> </ul>                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie materiałów, w tym map tematycznych</li> </ul>                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy</li> <li>▶ przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu</li> </ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wyjaśnia zasady wyznaczania regionów geograficznych</li> <li>▶ rozpoznaje skały występujące w własnym regionie</li> </ul>                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu</li> </ul>                       |
| VII. 2.                       | <b>Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu</li> </ul>                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.)</li> </ul>                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu</li> </ul>                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ określa, gdzie w regionie znajdują się siedziby jego władz</li> </ul>                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ opisuje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.)</li> </ul>                                                                                         |

| Nr                      | Temat                                             | Wymagania                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         |                                                   | ocenadopuszczająca                                                                                                                                                                                                  | ocenadostateczna                                                                                                                                                                                                            | ocenadobra                                                                                                                                            | ocenabardzodobra                                                                                                                                                                                                                                   | ocenacelująca                                                                                                                                                                                                                                               |
|                         |                                                   | Uczeń                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                             |
| VII. 3.                 | <b>Własny region –dominujące cechy gospodarki</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie</li> <li>▶ określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu</li> </ul>                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie</li> <li>▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu</li> <li>▶ podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region</li> </ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie wyszukanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu</li> <li>▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu</li> </ul>                                                                    |
| VII. 4.                 | <b>Wycieczka krajoznawcza po regionie</b>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych</li> </ul>                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej</li> </ul>                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ dostosowuje długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki</li> </ul>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji</li> </ul>                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazuje wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc</li> </ul>                                                                                                      |
| VII. 6.                 | <b>Mała ojczyzna – mojemiejsce na Ziemi</b>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym</li> <li>▶ docenia własną rolę w kształtowaniu małej ojczyzny</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ porównuje zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny czy kolegów</li> <li>▶ wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▶ na podstawie własnych obserwacji terenowych projektuje działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności</li> </ul> |
| Podsumowanie działu VII |                                                   |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                             |

